СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 199. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 26 серпня 1932. VOL. XL. No. 199. Jersey City, N. J., Friday, August 26, 1932. THREE CENTS.

10,000 СТРАЙКУЮЧИХ МАЙНЕРІВ У БОРОТЬБІ З ПОМІЧНИКАМИ ШЕРИФА

БЕНТОН (Ілінойс). — Шериф Бровнінґ Робинсон здержав при помочі 300 помічників і стрілянини похід 10,000 страйкуючих майнерів, котрі прямували до Зіґлер, щоби там пікетувати дві майни, в яких працює 1,200 майнерів, котрі погодилися працювати за знижену платню по $5 денно.

Помічники шерифа виправдувалися, що вони стріляли головно в повітря та в ґумові колеса автомобілів, на яких їхали страйкуючі майнери. Покищо не знати, чи були які жертви в людях, бо це все відбувалося вночі.

Страйкуючі наступали з окликом „Нас буде ще більше, можете нас всіх постріляти".

ГОЛОД МІЖ СТРАЙКУЮЧИМИ ФАРМЕРАМИ.

КАВНСИЛ БЛОФС (Айова). — Голод зачинає ломити силу страйкуючих фармерів, що добиваються вищих цін за хліборобські продукти. Сформовано відділ з 98 спеціяльних помічників шерифа, який розганяє фармерських пікетчиків ґазовими бомбами.

Та найбільше добиває фармерів те, що вони без грошей.

СТРАЙКИ В КЕРОЛАЙНІ.

ШАРЛОТ (Норт Керолайна). — Тисячі ткацьких робітників вийшли знову на страйк зприводу терть, які зайшли між робітниками і зарядами фабрик. Іде головно про признання робітничої юнії і вкорочення дня праці до 10 годин.

БЕЗРОБІТТЯ НЕ ЗМЕНШИЛОСЯ, КАЖЕ ПЕРКИНС.

НЮ ЙОРК. — Місс Френсис Перкинс, стейтова комішенерка, оголосила звіт, у котрім критикує заяву федерального уряду, в якій стверджено, що в липні був уже зворот до ліпшого в промислі та що принято більше число безробітних на роботи. Перкинс називає ту заяву „невідповідальною", бо її оголошено в тім часі, коли безробітні вже вичерпали всі можливі середники до істнування і коли стейти, міста й приватні добродійні орґанізації ломлять собі голови, що буде з допомогою безробідним у наступній зимі.

Місс Перкинс твердить далі, що дати федерального уряду є в суперечности з датами, які проголосило статистичне бюро департаменту праці, а в нюйорськім, себто найбільше промисловім стейті, ще ніколи не було так зле з роботами, як тепер, бо працює всього 52.7% робучих.

ҐРІН ЗАПОВІДАЄ НА ЗИМУ 13,000,000 БЕЗРОБІТНИХ.

ЮТІКА (Ню Йорк). — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, заявив на стейтовій конвенції Федерації, що коли не буде заведений негайно 5-дневний тиждень праці й 6-годинний день праці, матимемо в зимі 13,000,000 безробітних.

АМЕРИКА СПРИЧИНИЛА ТАРИФОВУ ВІЙНУ, КАЖУТЬ ЕКОНОМІСТИ.

ВИЛІЄМСТАВН (Месечусетс). — У Політичнім Інституті обговорювали Імперіяльну Економічну Конференцію, яка відбулася в Оттаві. Вчені економісти були тої думки, що заведені на тій конференції цла є великим ударом для справи економічного світового обєднання. Але казали, що ту цлову війну спричинили. Злучені Держави, завівши тарифу Голі-Смута.

ПРОМИСЛ І ПРАЦЯ ВИСТАВЛЯЮТЬ СПІЛЬНУ ПРОГРАМУ.

НЮ ЙОРК. — „Ди Адвертайзінґ Клоб оф Ню Йорк" виготовив спільно з представниками Американської Федерації Праці програму економічної стабілізації краю. Здійснення цеї програми вимагає кооперації капіталу, промислу, торговлі й праці. В тій ціли буде скликаний у жовтні краєвий конґрес капіталу і праці.

ВИСУВАЮТЬ СМИТА НА МЕЙОРА НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — З Тамані Гол і деяких бизнесових кол розпочато аґітацію, щоби наклонити бувшого говернора Ал Смита до кандидатури на мейора міста Ню Йорку.

ЗАВЗЯТА ЛЕТУНКА.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Міссіс Амелія Ірґарт Путнем хоче доконче здобути летунський рекорд у перелеті через американський континент. І тому знову пустилася в перелет, з містом Нюарк як місцем призначення.

МЕТОДИСТИ ПРОТИ ГУВЕРА.

ВАШИНГТОН. — „Ди Борд оф Темперенс, Прогибишен енд Поблик Моралс" методисько-епископальної церкви не погоджується зі становищем Гувера в справі прогибіції й тому не попирає його кандидатури. Зате взиває всіх прихильників прогибіції голосувати на самих сухих кандидатів до конґресу, щоби в той спосіб не допустити до зміни прогибіційних законів.

З ВІЙСЬКОВОГО ЖИТТЯ В БОЛЬШЕВІЇ.

Місяця серпень — це місяць цивільної авіяції на Україні і в цілому Союзі. В той час збираються всюди мітінґи. обговорюється справа цивільної авіяції і при цьому виводиться показчики цивільної авіяції в чужих країнах. Головно йде про збирання грошей на будування літаків і розбудову нових ліній, звичайно, розуміється, не на Україні, а в Московщині, а коли й на Україні, то не ліній головних, а лише льокальних. Останніми днями вся большевицька преса про це широко розписується.

БАНДИТИЗМ.

У деяких селах жевківського повіту, як Замочку і Любелі, а радше на присілках згаданих сіл. Ґалася, Школярах, Сороках, ніхто не чується певним свого життя й майна. Палки, револьвери і кріси тут в ужитті. Крадуть, що попаде із комори і з подвіря. Одні другим косять з пімсти нічну збіже, коноплі, льон, а тепер у жнива палять полукіпки. Ввечері небезпечно туди проходити, або їхати, особливо чужому. Староство задумує вислати туди карну експедицію. Така мала карна експедиція була в Скваряві Новій.

8 ГРОШІВ ПРИЧИНОЮ САМОГУБСТВА.

30 липня ц. р. трапився в Миколаєві над Дністром понурий випадок батьковбивства. Дванацятькількалітній парубок Михайло Іщак убив сокирою свойого батька, який настирливо домагався від сина 8 грошів, що осталися цьому останньому з заплаченої належитости за мливо. Батьковбивника увязнено.

ЗУБ МАМУТА.

В селі Волохи, пов. Броди, знайдено при копанні піску величезний зуб мамута. Староство негайно заборонило копати дальше пісок і повідомило про цінну знахідку польський музей у Тернополі.

НАЙШВИДША РИБА НА СВІТІ.

Частенько можна бачити на теплих морях блакитно-золоті риби, що зі скорістю блискавки вискакують понад поверхню моря і потому западають у глибину. Це т. зв. дорадоси, найшвидші риби усіх океанів. Вискакують вони з води в погоні за літаючими рибами й ловлять їх у хвилині, коли ці останні знову падають на воду.

Найкраще виглядають дорадоси тоді, коли гинуть. Міняються вони в цю хвилю з неймовірною просто швидкістю чудовими красками. Ця прикмета принесла їм більше розголосу, як їхня скорість. Барва цих риб відзначається металічним полиском. Зверху є вони, звичайно, блакитно-золоті, або смараґдово-зелені з синіми цятками; зі споду срібно-білі. Плавці мають ясно-жовті. Дорадос доходять до 1.80 м. довжини. Мясо їх дуже смачне. Слід однак підмітити, що серед моряків панує звичай випробувати вперед їхне мясо, чи воно часом не трійливе. В тій ціли кидають вони до казана, де варяться дорадоси, срібну монету й коли вона почорніє, то це значить, що мясо трійливе й нездатне до вжитку.

СТИНАЮТЬ ГОЛОВИ ЗА ВІДСТУП ПЕРЕД КОМУНІСТАМИ.

З наказу китайського ґенералісимуса Кай Шека стято голову одному полковникови й двом майорам за те, що вони відійшли перед комуністами. Комуністи далі ведуть успішний наступ проти військ Кай Шека.

НА ПОЛІЦІЇ БЮТЬ.

В дні 29-го липня ц. р. мала відбутися перед львівським окружним судом розправа проти комісаря поліції Броніслава Задзельського та шістьох поліційних агентів. Всі вони обвинувачені у зловживанні влади. Від арештованих політичних вязнів вимушували вони побоями зізнання, які потверджували злочини, інспіровані нещасним вязням нелюдськими поліцаями. Комісаря Задзельського перенесли в міжчасі до Городка, де він є тепер начальником слідчої комісії. На розправу прислав він листа, що він є недужий і тому на розправі не може явитися. Такого самого листа прислав і один з обвинувачених аґентів, Дунас. Предсідник суду, д-р Льокер, відложив розправу на необмежений час.

ТРІВКА ОНДУЛЯЦІЯ НЕБЕЗПЕЧНА.

Проф. Фель, член медичної академії в Парижі, виголосив на днях великий реферат, у якому доказує, що т. зв. „трівка ондуляція" (закучерювання волосся) є дуже шкідлива для здоровля. Згаданий професор твердить, що трівка ондуляція може викликати навіть мозкову кровотечу, головно в старщих або нервових пань. В обороні ондуляції станули як один муж усі париські стрижії. Очевидно руководяться вони тільки практичними мотивами.

ПРОТИ ДІТОЧИХ САДКІВ.

Дрогобицьке староство заборонило вести діточі садки у Великім Бориславі (Борислав, Губичі, Баня Котівська) під притокою, що на них не було дозволу Шкільної Кураторії. Таксамо розвязано діточий садок у Раневичах під притокою, що в тому селі не вигас іще тиф, про який ніхто нічого не знає.

ЛІКУВАННЯ СОЛЯМИ МАНҐАНУ Й КАДМУ.

Норвезький лікар, д-р Н. Люнґе, опублікував незвичайно інтересні висліди, які одержав за помічу лікування солями манґану й кадму. Застрики солей манґану знаменито лікують ставову ревму, фурункульозу, а передовсім у випадках туберкульози легенів. Також солі ці лікують т. зв. хльорозу, недугу крови, що виступає у доростаючих дівчат. У цих випадках ділають вони правдоподібно на самі клітини, тобто творять з ними білковинні сполуки й крім цього побуджують внутрішні несрези до виконування їхніх функцій.

Виявилося дальше, що дуже корисні висліди дає комбіноване лікування зпочатку солями манґану, а потому солями кадму (хльорак кадму), які в малих дозах зовсім не шкодять організмові, а навпаки, вбивають бактерії туберкульози й значно перевищають препарати золота, головною санокридину, що їх примінюють тепер у випадках цієї недуги.

СТРАЙК У ДОБРАХ ОРДИНАТА ЗАМОЙСЬКОГО.

В козловецьких добрах ордината Замойського, в любартівському повіті, фільварочні робітники почали страйк. Причиною страйку є невиплачування належних платень від десятьох місяців. Робітники страйкують у таких громадах: Козлів, Насутів, Дистосок, Полька та Елізівка. До уряду дібр у Насутові робітники вислали делеґацію з домаганням виплати залеглостей.

КИНУЛА СВОЮ ДИТИНУ БЕЗРОГАМ.

Марія Підлісна в Скоморові біля Станиславова породила пере двома місяцями нешлюбну дитину. Коли її чоловік, що від кількох літ перебуває на роботі у Франції, заповів, що вертатисьме домів, нелюдська мати кинула нещасну дитину до хліва, де пожерли її безроги. Підлісну арештували.

ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД ТЮРМОЮ.

Від якогось часу шукала львівська поліція 23-літього Станислава Альберта, бувшого студента університету, запідозреного у крадіжі. Поліційні агенти підглянули, що його переховує вдома при вул. Потоцького 54 його мати. Завваживши, що мати замкнула його на ключ і вийшла до міста, поліцаї застукали до дверей та зажадали, щоби Станеслав Альберт впустив їх. Коли цей сстанній не відзивався, отворено двері силою та в цьому самому моменті молодий Альберт підрізав собі бритвою жили на руках. Мала взяти його поліція, та взяло авто ратункового поготівля.

РОЗПОРОВ ЧЕРЕВО НОЖЕМ.

На торговиці у Золочеві посварилися 2 різники, Станислав Аренберчук і Йосиф Хома. Наслідки сварки були трагічні. Сварка перемінилася в бійку, в якій Аренберчук витягнув зза холяви довгого різницького ножа та розпоров одним ударом ціле черево Хоми. Поліція арештувала вбивника. Важко раненого Хому відвезено в безнадійному стані до шпиталя.

ЗАЛІЗНИЧІ ВАҐОНИ, ЩО ПЕРЕТІКАЮТЬ МОВ СИТО.

Пасажири одного з поїздів, що курсують між Львовом і Тернополем, мали недавно підчас дощу безплатний додаток до білетів подорожі: купіль з дощу, що крізь покрівлю ваґонів затікав рясним тушем до переділів. Протягом одної хвилини нутро кожнього воза було у воді, а пасажири, мокрі мов хлюпа, ховали клунки під лавки та полиці. Причина цеї несподіваної купелі мабуть та, що підчас спеки, яка була перед дощем, поросихалися деревляні лати покрівлі так, що потворилися поміж ними прогалини, через які і лився бризками дощ.

АРЕШТУВАЛИ МОРФІНІСТІВ.

В одній з львівських аптик хотіли купити морфіну пятьдесять-літній Іван Будовський та Андрій Горкавий. Власник аптики завважав, що рецепта е сфальшована. Тому покликав стійкового, який арештував обох нефортунних аматорів морфіни. Трус, переведений в хаті обох арештованих, виказав, що вони займалися перепрадажею морфіни жертвам цього небезпечного налогу.

ЛЯХИ ЛІКВІДУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ „ПРОСВІТИ" ТА КООПЕРАТИВИ НА ВОЛИНІ

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Польська влада на Волині систематично нищить усі прояви українського національного й культурного життя. Для політичної дезорґанізації українського життя на Волині Поляки мають цілу низку своїх аґентів-хрунів, на чолі з відомим Петром Певним. При їх помочі Ляхи розбивають та дезорґанізують українське політичне життя, створюють ріжні партії, орґанізації та ґрупи, які вірно служать польській адміністрації на Волині та розбивають справжні українські національні орґанізації.

Там, де, на думку Ляхів, замало проявляється діяльність отих хрунівських ґруп, осіб та орґанізацій, поліційна влада приходить зі своїми методами нищення всього українського зорґанізованого життя. Після того, як влада вже замкнула українські кооперативи, „Просвіти", читальні й інші українські культурні та політичні орґанізації в більшости повітів на півночі України, вона тепер узялася за ліквідацію українського культурно-національного життя в кременецькому повіті. Після ревізії, яка не дала ніяких матеріялів кариґідного характеру в помешканню повітової „Просвіти", поліція замкнула повітову „Просвіту", а з нею й усі її 110 філій-читалень у повіті. Разом з тим староство замкнуло всі українські кооперативні читальні, що ніколи не були звязані з „Просвітою".

Замикаючи деякі читальні, поліція поусувала з хат їх власників. Таким чином багато селян лишилися на вулиці з жінками й дітьми, бо на двері їх хат поліція наложила свої печатки. Робиться це для стероризування господарів, щоби вони не винаймали своїх хат під українські культурно-освітні установи. Одночасно староство вже розіслало по українських кооперативах такий саме обіжник-квестіонар, який розсилали староства інших повітів Волині перед замкненням ними українських кооператив. Нема сумніву, що староство вже приступило до ліквідації української кооперації в кременецькому повіті.

ЩЕ ОДНА ЖЕРТВА ЛІСЬКОЇ ТРАҐЕДІЇ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — В додатку до вбитих та померших від ран українських селян, що впали жертвою польського розстрілу спровокованого натовпу селян, умер у шпиталі в Сяноці 18-літній парубок, Федько Рилик. Його постріляли були трома кулями в живіт і міхур у селі Телешниці Ошваровій.

СВІТОВА ЕКОНОМІЧНА КРІЗА МИНАЄ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Бувший німецький канцлер, а тепер президент німецького державного банку, Лютер, заявив на конґресі представників німецької кооперації в Дортмунді, що є ознаки того, що світ пережив уже найгірші часи фінансово-економічної крізи. На його думку, тепер пічнеться повільне видужання, бо деструктивні сили вже остаточно себе вичерпали.

Крім того Лютер заявив, що нема й мови про те, щоб німецький уряд втручався до справи німецьких приватних боргів за кордоном. Отже розмови про те, що уряд буде домагатися скасування, зменшення, чи мораторії на ті борги, не мають під собою ніякого ґрунту. Приватні борги можуть бути полагоджені лише приватною дорогою, безпосередньо між заінтересованими сторонами.

ЯПОНІЯ НЕ ПОСЛУХАЄ ЛІҐИ НАЦІЙ.

ТОКІО (Японія). — Міністер справ закордонних, барон Учита, виголосив у вищій палаті послів промову, в якій він катеґорично зазначив, що Японія не послухає ніяких рішень Ліґи Націй у справі Манджурії. Він каже, що ніхто в світі не має розуміння, що відлучення Манджурії від Китаю й створення незалежної держави з неї є цілком природний процес.

На закінчення Учита висловив певність, що пройде певний час і на Далекому Сході повстане могутній союз з Японії, Китаю та Манджурії. Отсей союз буде рішаючим чинником на азійському континенті, а ніхто інший.

ЗАГИНУЛИ В АЛЬПАХ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Три молоді швайцарські мандрівники звалилися з моста на горі, що має висоту понад 14,000 стіп. Всі котилися по гострих скелях у низ найменше 5,000 стіп. Перехід через маленький місток, увесь завіяний снігом та обледінілий, вважали завжди дуже небезпечним.

Тепер кревні загинувших виряжають спеціяльну виправу, щоб дістати між скелями трупи загинувших.

ЗАМКНУЛИ НАЦІОНАЛІСТИЧНУ ҐАЗЕТУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Уряд припинив на тиждень головний націоналістичний орган, ґазету „Дер Анґріф", за те, що вона останніми часами повела шалені атаки на уряд, закликаючи до активної боротьби з ним.

Між гітлерівцями та лідером центру, Брінінґом, ідуть переговори в справі коаліції в райхстаґу, щоби повалити уряд фон Папена й створити парляментарний уряд.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО БІЛЬШОЇ АКТИВНОСТИ І КООПЕРАЦІЇ.

Один Анґлієць — дурак, два Анґлійці — футболева дружина, а три Анґлійці — британська імперія. В такий спосіб схарактеризував якийсь учений анґльо-саксонську расу, себто ту, яка вибила свій виразний знак і на американській нації. З тою расою приходиться і прийдеться жити, працювати й змагатись і Американцям українського походження, котрі знайшлися отсе в конкуренційних життєвих змаганнях з нацією, яка будує свою силу на безперестанній активности, практичности і кооперації, яка завжди змагає до будови величнього й могутнього.

Коли хто з нас вглиблювався в те, що писали анґлійські кореспонденти про українське життя під Польщею, цей мусів завважити, що вони найбільше розписувалися про розвій української кооперації. Вони згадували про наші терпіння, про варварство Поляків, про „пацифікацію", але головну увагу клали на те, що ми в тих несприятливих умовинах змогли обхопити цілий наш край кооперативною сітю. Ота наша активність і той наш здоровий розум, що пхає нас до кооперації, є отже для Анґлійця властивим мірником справжньої вартости нашого народу, його властивої життєвої сили та виглядів на майбутнє.

В такий самий спосіб глядять і глядітимуть Американці й на наше американсько-українське життя. Чим більшу викажемо активність на всіх ділянках нашого життя і чим більша буде в нас кооперація при тій активности, тим більший буде наш вплив і тим більша сила. Перед силою тої активности і кооперації не встоїться наша молодь. Замісць пустих закликів і промов, яких вона й так не чує, матимемо діла, які самі говоритимуть за себе й стануть для молоді найбільшою принукою.

Саме те заставило нас в У. Н. Союзі до змодернізування нашої орґанізації. І саме задля тих причин хочемо таки договоритися зі старою іміґрацією щодо того, чого розум і наше власне особисте, а то й національне добро, вимагає, щоби створити з У. Н. Союза в центрі й на місцях дійсну силу. Кажемо, що члени У. Н. Союза це найсвідоміша частина нашої іміґрації в Америці. Коли так, то на нас спочиває тягар відповідальности за нашу будучність в Америці. Тому притягаймо до нашої орґанізації нових членів, особливо молодь, і доводім до злуки відділів, щоби злученими силами можна було приступити до більшої активности не тільки в Союзовім, але і в цілім нашім народнім життю.

Д-р Остап Грицай.

ПАМЯТИ ПЕТРА КОНАШЕВИЧА-САГАЙДАЧНОГО.

У 310-ті роковини смерти (1622—1932).

Після того, як довелось нам цього року вшанувати тристалітні роковини народин великого гетьмана України **Івана Мазепи,** годиться нам рівно достойним спомином звеличати й 310-літні роковини смерти преславного козацького гетьмана **Петра Конашевича-Сагайдачного,** безумовно найґеніяльнішого в ряді попередників Богдана Хмельницького та Мазепи на становищі провідника козацтва України. Нехай, що слава Сагайдачного далеко не така блискуча, як слава Мазепи, а його історична роля не ознаменована тією преважкою величю, що терновим діядемом увінчала чоло Хмельницького. Але це не зменшує ніраз високого рівня, на який його видвигнула історія, а навпаки — велить нам може з тимбільшим зацікавленням та пієтизмом підходити нині до неустрашимого козацького ватажка, з якого іменем звязується ряд найсвітліших сторінок з минулого України.

Як каже сучасний йому український поет **Касіян Сакович** у присвяченій Сагайдачному збірці віршів:

— Требаб на те творчого духа Гомера або красноріччивости Демостена, щоб гідно описати подвиги Конашевича та подати їх поможности до відома.

Правда, вступаючи у притвор туземного життя нашого незабутнього гетьмана, ми стаємо віч-на-віч з одною обставиною, яку його дослідникови доводиться почувати доволі болючо, а саме — **ми не знаємо гаразд, де й коли Саґайдачний родився.** Відомо нам тільки те, що він походженням **Галичини, родом з Самбірщини,** й що Конашевичі були шляхотського роду, гербу Побоґ. І відомо, що молодий Сагайдачний вчився у славній тоді школі в **Острозі** — заснованій коло **1579 року** — та що після пізнішої служби в київського судді Аксака опинився **на Запорожу.** Але й тут наші вісти про Сагайдачного спершу доволі непевні, бо коли й покласти, що він десь коло 1600 р. починає свою діяльність на Січи, то нам усетаки не відомо з усією певністю, серед яких обставин та з якими успіхами розвивалася та його діяльність упродовж часу до р. 1616. Історичні досліди дозволюють нам вправді догадуватися, що Сагайдачний вже й перед р. 1616 був вибраний на короткий час гетьманом, але якщо й так, то те його перше гетьманування тревало всетаки надто коротко, щоб зазначитися визначнішими подвигами назверх. Отмто це всього на всього **шість останніх літ гетьманового життя, що то про них у нас вістки певні,** а до того шість років найкращої, великотворчої діяльности, дані обставини, **траґічно передчасної смерти (10. IV. 1622).**

Але траґіка геройського, ненадійними катастрофами припиненого змагання, це траґіка історії України взагалі, вікопомна траґіка, повна вражаючої краси, починаючи від Святослава Хороброго, аж ген до героїв Чотирокутника Смерти...

Сагайдачного перший подвиг великої міри це його пропамятний похід на кримський город **Кафу** (Кафа, за грецьких часів Теодозія, за царської імперії Феодосія, тепер Теодосія), як поклали історики — **1616 р.** Пропамятний похід не тільки в історії України, але й Европи взагалі, для якої такі козацькі походи, як отой Сагайдачного на Кафу, означав спасенний удар у сторону бісурманських наїздників з Криму й з Туреччини. — Мусимо собі іменно уявити — каже наш історик М. Грушевський — яке незвичайне враження робила мала горстка козаків, що, скатиб, з голими руками, не розпоряджаючи ні твердинями, ні запасами зброї, ні грошевими засобами, так сміло хапалася паці хижого бісурменського звіря, що дер сучасну Україну, смоктав кров з неї і сусідніх земель і в страху держав сусідні держави... Не тільки Україна, а вся східня Европа, всі сусідні землі жили під тяжкими враженнями турецьких завойовань, котрим ніщо не могло противстати, і татарських спустошень, які зробили цілу східню Европу одною невільницькою кошарою, з котрої татарські загони свобідно й незборонно гнали на кримські торги, наповняючи звідти невільником Туреччину, Італію, Францію, Еспанію, африканське побереже, трохи не ввесь світ тодішній. А один литовський письменник з половини XVI віку пише: — Торгують невільником у всіх містах Криму, але найбільше в Кафі. Трапляється там, що цілі юрби нещасливців, запроданих у неволю, женуть просто з торгу на кораблі, бо місто лежить коло дуже доброї морської пристані, і тому Кафу можна назвати не містом, а ненаситною, поганою безоднею, що пожирає нашу кров. — Але вимовніше, ніж свідоцтва наших і чужих істориків, сповіщають про пекло, створюване бісурменськими наїздами на Україні, наші величаві **історичні думи й пісні,** яких картини невольницьких страждань і мук бранців у бісурменському ясирі ще й сьогодні заморожують нам кров у жилах своєю нечуваною грозою. От і чому такий пропамятний подвиг Сагайдачного в Кафі тим, що він, вирубавши тут у пень **14,000** бісурменських опришків, висвободив цілі ряди невольників, і то не тільки українських. І взагалі такого страху нагнав Татарві тай турецькому султанові, що опісля „кожна поголоска про чотири козацькі човни на Чорному морі лякали Турків — по свідоцтві французького посла в Царгороді—більше, ніж вість про чуму".

На всякий випадок можна сказати, що після прославленої перемоги фльоти християнських держав над турецькою під **Лепанто (7. X. 1571)** зруйнування Кафи Сагайдачним — це друга перемога над музулманством епохального значіння та своєрідний заспів до пізнішого зруйнування Криму кошовим **Іваном Сірком (1675 р.).** І що саме культурний европейський Захід так оцінював діло Сагайдачного тай ролю козацтва у відношенню до музулманського світа взагалі, на це доказом висліди найновіших дослідів в тому напрямі, пороблених нашим відомим ученим **Ільком Борщаком.** З них ми довідуємося, що Сагайдачний, як переможець Туреччини належав до т. зв. **Ліґи християнської мілїції",** заснованої **1617 р.** з метою знищити Туреччину й відновити східньо-римське цісарство, причім кандидатом на цісаря вважався французький князь **де Невер,** по матері нащадок візантійської династії Палеольоґів. І дізнаємося теж, що князь де Невер намагався з усіх сил позискати наше козацтво для замислів Ліґи, переговорюючи з ним через свойого відпоручника, монаха Валівіє, та що в нього вже була згода з козаками, підписана власне Сагайдачним, про якого посол французького князя, шляхтич **де Марконе,** пише у своїм звіті з **дня 13. IV. 1618 р.** між іншим таке: „...Ваша Світлість може вельми радіти..., бо грецький Патріярх є великим приятелем найстаршого в козаків, Конашевича, людини шляхотського роду, вельми відважної, сильного розуму і скрізь поважаної. Це він є страшний для Турків, бо спалив їм силу міст і сіл біля самого Царгороду. Ліґа придбала цим грізного для невірних ворога" (по тексті у статті Т. Коструби про Сагайдачного в журналі „Літопис Червоної Калини" в ч. 7—8 ц. р.).

Таким чином можемо з повним правом сказати, що **з погляду на ролю козацтва як оборони Европи від татаро-турецьких наїздів, Конашевич-Сагайдачний добув значіння европейської міри.**

Але попри свої походи на Турків та Московщину Сагайдачний зумів теж повести **орґанізаційну діяльність** на Січи так, що вона зазначилась епохою в історії запорозького лицарства **як виразника національних змагань України.** Тут мусимо іменно сказати, що січова громада досі — це були здебільша люди, які, втікаючи від чужинецьких наїзників на Січ, не руководились покищо якимись точно означеними державно-творчими замислами по лінії свідомого звязку з традиціями колишньої української держави. Ні — перші Запорожці шукали на Січи передовсім певного захисту від переслідувань зі сторони зненавиджених чужих панів, і те, що їх звязувало в одну громаду, це була свідомість спільної небезпеки і потреба спільної оборони життя перед хижою ляшнею і татарвою. Але вже в половині **XVI. століття,** з побутом на Січи **князя Дмитра Вишневецького-Байди,** січове товариство стає предметом далекосяглих політичних плянів ідейного, теж передчасно поляглого ватажка, після чого характер Січи як вольної військової републики у продовж безнастанних збройних розправ з ворогом застійнюється чимраз кріпше. А коли з кінцем того століття **насильне заводжування унії Ляхами** ще й зі своєї сторони причиняється до загострення боротьби між ними й козаками, тоді всенаціональний характер козацтва проступає ще яскравіше й завершується саме за Сагайдачного тим, **що сам гетьман ураз з усім запорозьким військом вписується в Київське Брацтво (між 1616—1619 р.), як защитник і оборонець прадідної української церкви та всіх культурних справ України.** І це саме той подвиг Сагайдачного, що зазначився епохою в історії Запорожа, як виразника національних змагань України, бо від нього до самостійної державницькї ідеольоґії козацтва був уже тільки один крок. І що саме Сагайдачний, як високо освічена людина, мусів покласти великі труди для повного усвідомлення запорозьких побратимів з цього погляду, на те найкращим доказом пропамятне свідоцтво, виставлене історичній свідомости козаків тодішнім вищим духовенством України у грамоті, відомій під назвою **„Протестація" (1621 р.),** де між іншим читаємо: „...Цеж бо (значить, козоки) те племя славного українського народу, з Яфетового насіння, котре воювало грецьке цісарство Чорним морем і сухопуттю. Це з того покоління військо, котре за українського монарха Олега у своїх моноксилях (човнах) по морі і по землі (приробивши до човнів колеса) плавало і Царгород штурмувало. Цеж вони до святого українського монарха Володимира Великого воювали Грецію, Македонію й Ілірію..." Отже, як бачимо — відгук такого тісного звязку козацтва з минулим української державности, якого не стрічаємо ніде в документах з часів перед Сагайдачним.

Словом — завдяки нашому гетьманові стало запорозьке лицарство як збройною так і культурною силою першорядного значіння. Й які безсилі були нпр. Ляхи без допомоги козаків, це показала наглядно битва під Цецорою (1620), де Турки розгромили Ляхів катастрофально. Затеж новим нашим триюмфом була битва під **Хотином (1621),** де козаки розбили Турків, але й де Сагайдачний одержав смертельну рану, від якої й умер, записавши все своє майно на національні цілі.

Слава великому лицареві й патріотові!

Національним ідеалом українського народу перейметься дитина в Старому Краю тільки в „Рідній Школі". Тому піддержім завзято її змагання в її другому пів-столітті!

Кождий сотик, кождий датоі
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.
Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

НА ТАТАРСЬКІМ ШЛЯХУ.

(10)

— Як не схоче, то дайте подвійну, потрійну ціну. Як треба, то й почвірну і пятикратну. Золото має велику силу. Воно має силу більшу, як дівоча краса.

— А як моє золото прийде запізно? Як Аділь вже її собі лишив? Або як зробив се той, що її може купив від Аділя?

— Допуст Божий! Тоді сталося... Тоді Кордиш, тоді й сто Кордишів не поможуть вам. Тоді... пиши: пропало! Гадаю, що ще не запізно, бо Ксеня ще замолода. Як справді ще не запізно, то вам не Кордиш потрібний, а який Вірменин, що посередничить у викупі бранців.

— Деж я такого возьму?

— Під рукою, ось тут, правда, не маєте такого. Та від вас до Бендерів недалеко. Там знайдете таких, що вашу доньку віднайдуть і викуплять... Очевидно, як ще незапізно.

— То мені хіба вертатися до хати?

— До Татар вам нічого йти. Як хочете доньку викупити, то мусите до хати по золото... як його маєте.

— На Кордиша не будемо ждати?

— Коли його до сеї пори нема тут, то він або пішов іншим шляхом, або до нас взагалі не вернеться.

Тої гадки були й інші товариші Кордиша. Товариство сіло на коні і почвалало далі.

Щоби знайти посередника Вірменина, Ярнович цілком не потребував їхати до Бендерів, ані до якого іншого торговельного міста, куди зїздяться з усіх усюдів найріжніші купці. Вість про розгром татарської орди, та про те, що козаки взяли всю їх добичу, скоро розійшлася на всі сторони. Зараз в перших днях по розпудженню орди стали з усіх сторін зїздитися купці, щоби вд побідників видурювати за безцін річи дуже цінні. Неодна річ, цінна для великопанського шляхтича, для козака не мала вартости, або козак тої вартости таки не знав. Не диво, що не маючи де продати, козак такому купцеви що до нього зголосився, продавав за будьщо. Між тими купцями були всякі народи, всякі віри. Найбільше було Жидів і Вірмен.

До тих купців, що в сі сторони збіглися видурювати від людей ріжні дорогоцінности, дійшла також вість, що дуже богатому, вислуженому козакови пропала донька; що викрав її і взяв з собою Адільбеґ з Очаківщини. Коли Ярнович вернувся, купці зараз вчули, що він хоче доньку викупити. Не диво, що ще заки він з дороги переодівся, в його двері вже заковтав якийсь Вірменин. На гарні слва і запевнення Ярнович не дав себе взяти. По завзятім торзі з Вірменином Асланґулою прийшло до угоди з такими головними точками: Асланґула бере з собою Ярновича аж на місце, де є Ксеня; Ярнович бере на себе всі кошти подорожі; нагороду за свій труд Асланґула дістане аж тоді, коли Ксеня і батько, як ні одно ні друге не вмре неприродною смертю, будуть вже в хаті. Щоби Ярнович Вірменина не „викивав", умовлену нагороду зложено в руки, які мали віру обох.

Коли торг між Ярновичем і Асланґулім вже був добитий, Ярнович промовив до Вірменина:

— В сих сторонах жив козак Павло Кордиш. Коли вчув, що Татари взяли мою доньку, він пустився здоганяти їх, щоби бранку відбити...

— Я вже чув про се. Ви були з ним. Ви і його товариші вернулися. Він або погиб, або Татари полонили його. Я вже питав за його родиною. Не має жадної. Він мабуть добре обловився, бо то його була робото, що козаки орду розбили і забрали всю її добичу. Золото на окуп було би, тільки треба би знати, в чиїх воно руках.

Вірменин сказав так, бо гадав, що Ярнович знає, де Кордиш спрятав свою працю. Та Ярнович справді не знав. Вірменинови відповів:

— І я гадаю, що кордиш має на окуп. Має більше, як треба. Та де той його скарб, не скажу. Чи має яку родину я не чув... Як він попав у полон, то се сталося через мене, бо він пішов визволяти мою дитину. Я обовязаний викупити його. Як зверне мені окуп, то добре. Як не зверне, то друге добре. За одним заходом намагайтеся викупити обоє. Мою Ксеню і Кордиша.

Вірменин не гаявся і не воловодив, бо се посередництво дало би йому многократний зарібок. Знав, що як добре піде, то дістане нагороду за викуп двох осіб; на чужий кошт поїде до Очакова, й може ще далі і там буде міг користно проати річи, куплені від козаків за безцін; безсумніву від інших татарських бранців дістане поручення їхати до їх вітчини по окуп. Надіючися, що подорож з Ярновичем принесе йому такі великі користи, він зараз метнувся, очевидно на кошт Ярновича, до Бендерів. Помастивши руки тамошного баші, дуже впливової особи, дістав для себе і для Ярновича поручаючі й обезпечеючі грамоти, які їм обом давали вільний і безпечний приступ до всіх місцевостей і до всіх достойників у краях під владою турецького султана. Ярнович вибрав золото і дорогоцінностей більше як треба було, щоби викупити зо три такі бранки. Вибрав два найліпші коні для себе і для Вірменина, на одного навючив запас і оба поїхали. Поїхали тим шляхом, на якім здоганяли Аділя з його бранкою.

За життя Аділевого батька, бея Мамбета, їх орда покинула кут між лівим берегом Яґорника і правим Дністра. Поволи, поодинокими улусами орда переносилася за Дніпро, поза Крим, десь аж над Азовське море. Коли був сей послідний похід Татар на Україну, ще не ціла орда Мамбета, тепер вже небіщика, відійшло за Дніпро. Частина з синами Аділем і Маберком ще лишилась була, тільки що посунулася далі ід полудневому сходови, кочуючи між правим, західним берегом Бога і полудневим правим його притоки Чичиклеї.

Саме коли й решта орди виряжалася в дорогу над Азовське море, де беем вже був найстарший син Мамбета, від очаківського бея прийшов завив іти в похід на Україну, помагати Ляхам. Брати Аділь і Маберек не одної були думки. Маберек дораджував невтральність, Аділь був за похід. Більша частина їх Татар пішла за радою Аділя, бо бідна орда гадала при тій нагоді добре поживитися. Ярнович і Вірменин не сумнівалися, що Аділя знайдуть між своїми, десь на полудне від Чичиклеї. Переступивши Чичиклею недалеко устя, вони вчули, що й решта орди вже пішла за Дніпро. Яринович здивувався, що так скоро, бо відколи Аділь вернувся з походу на Україну, до переходу його Татар за Бог, минули тільки три дни. Вірменин поясняв:

— Татари Аділя вже були цілком готові до походу на нові кочовища. Вони тільки дожидали повороту тих, що з Аділем пішли були на Україну. Коли Аділь вернувся, його улуси могли рушити в дорогу хочби на другий день. Їм не треба було виряджатися дуже довго, бо худоба в кождій хвилі готова йти туди, куди її жене малахай пастуха; вантажити на вози такий Татарин не має що, хіба лише свої діти. Не диво, що вони так скоро щезли і їх місце вже займили інші.

— Хіба будемо здоганяти їх! — сказав Ярнович. — На те маємо замалий запас. Треба би докупити. Треба би також докупити ще бодай одного коня. Також, чи не замало нас? Щоби такими сторонами йти безпечно, треба йти в більшім товаристві.

Вірменин покрутив головою заперечуючо і сказав:

— Я гадаю, що ви не лиш не будете докуповувати, а навпаки, той запас, який вже маєте і ті коні продасте. Бодай я так радив би.

— То ви радите мені на доньку махнути рукою? — Ярнович спитав стрівожений. — Гадаєте, що я Ксеню вже не дістану?

(Далі буде).

ПОДЯКА.

Я нижче підписана члениця У. Н. Союза складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги в сумі $25 з фонду допомогового. Рівнож дякую й урядникам відділу 274, що занялись моєю справою.

Кличу до вас, Українці, вступайте в члени У. Н. Союза і вписуйте своїх дітей, бо це найліпша орґанізація, котра дасть поміч у прикрім нещастю.

Мирдич Софія,
Йонґставн, Огайо.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

AN ADVICE TO BOYS AND GIRLS OF UKRAINIAN DESCENT.

The month of August is on on the wane; it will bid us all a good-bye soon. The heat will recede. The roaring winds will begin their gambol over this earth with cooling effects. Vacations will come to an end, and then the school-bell,—that familiar peal will be heard again. Many boys and girls will soon be on their way to school. The familiar streets, corners and turns will greet them with a silent nod. Among millions of children there will be thousands of children of Ukrainian descent. Boys and girls from the Ukrainian homes throughout the United States and Canada. There will be many happy Ukrainian families. There will be many happy children. Anna will be in her third Grammar school year. Mary will be be in her second year of High School, and John will register at the University in the Department of Law. Stephen will be in his second year of Dentistry, and Basil will enter his last year in Medical College. What an ambitious army this is! Then there is a school meeting. How happy the children will be when they will meet their friends after the summer recess! There will be a convocation in the school assembly hall. The children will be greeteed by their principals, and later the classes will meet. Studies will be in a full swing in a couple of weeks after the proper registration.

The greatest thrill an Ukrainian mother can know is to see her children healthy and succeed in school. But the Ukrainian mother has a double duty: She wants her son and daughter to succeed, and she wants her son and daughter to be American Ukrainians in every respect. She wants her children to aquire an American education, but she does not want them to grow up without knowing something about their own Ukrainian culture. It is here where the Ukrainian mother has to sacrifice herself. The American social norm is very strong. On many occasions the Ukrainian children lose themselves when they grow up. They do not identify themselves as Ukrainians any more. It is here that a mother's heart aches. Children can save their mother much of this agony by observing a few rules of which I am about to propose.

Many of the children will enter the school-rooms for the first time. Many of you are going back to the same school only to a higher grade. Many of you Ukrainian boys and girls are entering various schools and grades. Most of you know something about arithmetic. When you multiply 7x7 your result will be 49. No matter where you go you will find the same result. Arithmetic is an exact science. It is the truth. The children go to school to learn things; they go to ascertain the truths. They go to school to learn their lessons so that when they grow up they can use their knowledge to solve the problems of our social life. It is not enough for the Ukrainian boy to go to school and reap high marks in every subject. It is not enough for the Ukrainian girl to be first in the spelling match or at the top of a debating club. Every mother longs to see her boy on the top of the list in his school, but that is not enough. A boy or girl who brings home the school report on which is shown one hundred per centum in every subject, is a bright boy or girl. Parents ought to be proud of such children. **But for the Ukrainian boy or girl to receive one hundred per centum in their school work is not enough; they must receive at least eighty per centum in the Ukrainian subjects.** You, boys and girls, who study in the American schools or the Canadian schools, must learn the Ukrainian language! You must know the geography of the Ukraine. You most know the geography so well that you may be able to name all the Ukrainian rivers, mountains, and historical momments. How many of you, boys and girls, can pick up the Ukrainian map and point out the village, the city or the community where your father, mother and grandparents were born. A boy or girl who has completed his or her Grammar School has not completed his or her education if he or she does not know the rudiments about the Ukrainian language, history, and geography. A High School girl who gets her diploma for completing satisfactorily her four-year High School course, did not complete her education if she does not know anything about the Ukrainian literature, history and geography. Every Ukrainian boy or girl must know something about the Ukraine. If they finish their schools here and do not know anything about their own, they have fulfilled only half of their duty. Many boys have queer excuses. They say that they would like to learn Ukrainian but they have no books. This is not an excuse. A boy who goes to school should begin to explore things. When you go out hunting into the woods a curiosity is aroused to go deeper and deeper into the woods. The same curiosity should be developed when you are in school. If the parents are too busy, you should write to an Ukrainian book store. You will get a catalog and the information without charge. Every father and mother will assist you in selecting your Ukrainian literature. If it would be the last cent that your mother would have she would give it to you to buy an Ukrainian text-book on history, geography or literature. But you must be honest about it. When the books arrive you should study them. Many of the boys and girls get nice books, but they look over the pictures and put them away and never refer to them again. Such boys and girls are careless. They are not fulfilling their duty.

I have visited many schools during the last fifteen years. **I have observed that many Ukrainian boys and girls have changed their names. Many boys and girls do not tell their teacher and their school friends that their are Ukrainians. This is a serious mistake.** Any boy or girl that changes his or her name sells his or her birthright. Every boy has a right to the name of his ancestors. Why so many boys and girls change their names? They change their names because they are uneducated. If they would realize what harm they are doing to their parents, their ancestors, and their friends they would never change them. Many Ukrainians change their names because they say that the Americans have a difficulty of spelling them. Here is a man by the name of Wasyl Kapustiannyk. What is hard about it? Why is it hard for spelling? The difficulty for spelling it is not the real reason. The reason is this: An Ukrainian with a long name changes it because he is ashamed of his name. He changes it because he thinks if he has a nice American name he will get a better mark in school, or that he will get a good job, or get an increase in wages. He changes his name because he wants to become an American overnight. Just consult a telephone directory and glance over the names in it. You will find German names which are ten times harder than the Ukrainian names, but the Germans did not change them. Why did they not change their names? They did not change their names because they are intelligent. Good Ukrainian boys and girls never change their names. It is permissible to change ones Christian name, from Marija to Mary or Marion, but no one should change his last, or the surname. For example: A boy is called Iwan Storozynsky. He may register his name as John Storozynsky, but never as John Strong. If he changes his name to Strong he will sell his birthright. He will lose himself. **No true American likes to see an Ukrainian change his name.** Just listen to my experience: My birth certificate shows that I was christened Tanasij Flora. Later in school I was called Toma and Tom. Since Tom and Thomas are the same, I was called Thomas. Now my name is Thomas Flora. My Christian name has gone through many changes, but I did not change my second name. It happens that my name is short and simple, but even if my name were the longest and the hardest to spell in the world, I would never change it. If I should change it I would offend my ancestors; I would lose my family identity. I am proud of my family. **I am going to keep my name and I am going to protect it.**

I have already mentioned that many boys and girls make is that they attend school a year-in and a year-out and never tell their teachers and their school chums that they are Americans of the Ukrainian descent. **It is very unwise to go to school in search of education and in search of the truth and not to tell the truth about oneself. Every Ukrainian boy and girl should tell the entire world that they are Ukrainians.** They shall do so with pride as birthright. A boy who is ashamed to tell his teacher, his chum or his groser, that he is an Ukrainian, is a very unintelligent boy.

My advice to you, boys and girls is this: You will be registering for school-work soon in your school. **Do not change your name. If you have already changed it last last year, go to your principal and have it rectified.** Acquaint every one about you that you are of the Ukrainian parentage. **Learn something about the country of your parents — the Ukraine. Study Ukrainian language. Read Ukrainian books. Read Ukrainian newspapers. Go to the public library and ask for the Ukrainian books.** They have them. We have them here in Chicago. Study Ukrainian geography. Do this to learn something. Study Ukrainian history. Learn something about the Ukrainian Princes, Hetmans, and about other great men and women in the Ukrainian history. Without this knowledge your education will not be complete. **You will yearn for something to fill your life.** Do not postpone studying Ukrainian for tomorrow. Start it today. Write to the editor of your Ukrainian paper and he will advise you. Children that grow up without knowing anything about their Ukrainian language, literature, history and geography are like the weeds. Children that are ashamed to talk their Ukrainian, when they know how to talk it, are looked upon with disfavor. It will not be a long time before you are going to be men and women. **Some of you are going to fill important positions. How would you feel if at some important club meeting, some American gentleman should ask you to tell something about the Ukraine, its land, its people, its rivers and its mountains. If you have not studied it, — what would you answer?** You would be embarassed immensely. It would not be to your credit. Whether we want to learn something about ourselves, we are compelled to do it. Because, some time, some one will ask us the question, "Who are you? Who were your parents? Where did they come from? Tell me something about the history of the Ukrainian people". Questions like that pop up everyday in my life. Would you be able to answer them intelligently? Be prepared!

Thomas Flora,
Chicago, Ill.

МОЛОДЕНЬКА АМЕРИКАНСЬКА УКРАЇНКА ПРО УКРАЇНУ.

Слава Ісусу Христу!

Я, члениця 254 Молодечого Відділу Українського Народного Союза, хотілаби написати дещо до „Свободи" про те, чого я навчилася з книжки „Історія України". Я пізнала, що Україна то дуже гарна земля. Там є гарні ліси, високі гори і глибокі ріки. Навіть у давних часах було добре жити на Україні, бо там земля була добра, а в лісах було повно звірів, з яких мали люди поживу й одяг зі шкіри.

Я навчилася, що ми, Українці, належимо до Словян, як Чехи, Серби, Білорусини й інші народи. Дуже мені подобався опис наших старих похоронів. Але дуже мені було жаль, коли я читала, як то Татари нищили наші землі й забирали наших братів і сестер у неволю. Але то були погані. І я подумала собі, що вони ще не були такі злі, коли порівнати їх з християнами Поляками, бо Поляки збиткуються над нами ще гірше ніж Татари. Я ще мала, бо маю всього 11 літ. До української школи я не ходила. А від тата нераз добре набрала, заки навчилася читати і писати по українськи. Але тепер я тішуся, що можу читати в своїй рідній мові такі гарні вірші як ті, що їх уложив наш великий поет Тарас Шевченко. Я читала, як Шевченко кличе до нас, щоби ми вчилися чужого, але щоби також свого не цуралися, бо хто своє забуває, того Бог карає. І я відзиваюся до своїх сестер і братів в Америці, щоби вони не забували своєї мови, щоби говорили по українськи, читали і писали. А до тих, що не вміють по українськи читати, я напишу другим розом по англійськи.

Йосифа Капустинська,
Кенсінґтон, Конн.

Повитуха (входить до кімнати професора та сповіщає, що йому народилася дитина): Пане професор, хлопчик!

Професор: — А чого він хоче?

— Що він каже? Між ними прийшло до двобою?

— Так, майже. Він дістав двічі поза вуха.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1933.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим серединком до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $27.00; половина $13.-50; чверть $9.00; осьма часть $4.00; перша й остання сторона в части оголошень по $33.-00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить присдати з неї готову до друку кліщу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошення буде стільки дорожче коштувати, скількі виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотографії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацкі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1933 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $8.50. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Карло Чапек.

ГОЛКА.

Я щоправда не мав ніколи ніткого діла з судами — сказав пан Костелецький — та скажу вам, мені в них подобається саме та дуже велика точність і ті промови та закарлючки, що їх суди роблять, хайби йшло Бом зна про яку дрібницю. Це викликає таке довіря у справедливість. Коли справедливість має вагу в руках, так хай буде аптикарська, а коли держить меч, так хай буде гострий наче бритва. Це мені пригадує одну пригоду, яка приключилася на нашій вулиці.

Одна мешканка, якась пані Машкова, купила собі у крамаря булочку, а як цю булочку кусала, нараз її щось вколото в піднебіння. Вона сягнула в рот і витягла голку, яка залізла була їй у піднебіння. Відтак за хвилинку злякалася: Ісусе Христе, таж я тую голку могла проковтнути і вона продірявила би мені жолудок. Тут ішло про життя, я того не можу так лишити! То мусить розслідити, котрий це ледащо встромив цю голку до булки. І пішла та принесла голку й тую недоїджену булку на поліцію.

Поліція переслухала крамаря, переслухала й пекаря, котрий пік ті булки, але, розуміється, ніхто не признався до тієї голки. Потім поліція передала цю справу судови, тому, що тут ішло, щоби ви знали, про легке ушкодження тіла. Слідчий суддя, такий справедливий і точний урядовець, знову переслухав того крамаря й того пекаря. Оба присягалися й божилися, що в них та голка не могла дістатися до булки. Той слідчий суддя пішов подивитися до крамаря та справдив, що ніякої голки нема в його крамниці. Потім пішов подивитися до пекаря, як там печуть булки. Сидів у пекарні всю ніч і дивився, як розчиняють тісто, як мішають, щоби росло, як випечуться булки, що виглядають наче золоті. Так ствердив, що при печенні булок дійсно не вживають голок. Ви не повірили би, яка це гарна робота це печення булок, а головно печення хліба. Мій небіжчик дідусь мав пекарню, то я знаю це. Також щоби ви знали, що при печенні хліба маєте дві, або три більші, а майже святі тайни. Перша тайна є при робленні квасного тіста. Лишається його в діжі і потім там під віком діється така скрита переміна: мусиш чекати, аж з муки та води розчиниться живий квас. Потім розпоминається тісто й мішається кописткою. А це знову виглядає наче релігійний танець або щось. Потім це накривається плахтою та лишається тісто, щоб росло. Це є друга таємна переміна як це тісто пишно піднімається й кисне, а ти не смієш підняти плахти, щоби цікаво заглянути — кажу вам, це таке гарне й цікаве, наче вагітність. Мені все здавалося, що в тій діжі є щось жіночого. А третя тайна це само печення, себто те, коли вже вийміте таке золоте та брунатне печиво, а воно пахне, що навіть мала дитинка не може пахнути гарніше, то це таке диво — я гадаю, що при тих трох переміках требаб у пекарнях дзвонити, так як дзвонять у церкві при переміні Святих Тайн.

Та я хотів ще сказати, що той слідчий суддя дійшов до того. Щоби він лишив так справу, о, то вже не він! Він узяв тую голку і післав її до хемічної лябораторії, щоби справдили, чи ця голка була в цій булці перед печенням, чи щойно після печення. Він, той суддя, мав також велику слабість до наукової оцінки. Тоді був у хемічній лябораторії один професор Мадяр, дуже вчений, такий вусатий добродій, коли дістав цю голку, став страшно відказувати, чого то вже не хочуть від нього ті судді, що якось тут післали йому тельбухи такі попсовані, що навіть прокуратор не міг видержати того; а що має хемічна лябораторія робити з якоюсь голкою? Та потім таки надумався і його воно стало займати, розумієте, з наукового боку. Якже так, сказав собі, це певно з тією голкою стануться якісь зміни, коли дістанеться до тіста, або коли печеться в ньому. При кисненні витворюються в тісті якісь там кваси чи щось, а знову при печенні голка може на верха трохи знищитися або корродувати*). То воно далося би справдити під мікроскопом. І так узявся до того.

Насамперед накупив кількасот голок, і то чистісеньких, як і менше й більше заржавілих і давай в хемічній лябораторії пекти булки. При першім експерименті дав ті голки зараз до квасу, щоби справдити, як на них ділає спосіб квашення. При другім спробі дав голки до свіжо розчиненого тіста. При третім до тіста, яке кисло. При четвертім до тіста, що вже вискисло. Потім всадив голки до булок перед самим печенням. Потім зараз після печення. Опісля встромив їх до булок ще теплих; вкінці до булок уже готових. Потім цілу тую серію спроб перевів ще раз, для контролі. Словом, чотирнацять днів не робили в хемічній лябораторії нічого іншого, лише пекли булки з голками. Професор, доцент, чотири асистенти та послугач день у день виробляли, пекли, й випікали булочки, а потім мікроскопічно досліджували й порівнювали відповідні голки. Це коштувало тиждень праці. Зате вкінці докладно справдили, що голку запхав хтось у булку вже після того, як була випечена, тому, що мікроскопічно відповідала точнісенько тим голкам, які для спроби застромлювали до готових булок.

На основі того оречення порішив слідчий суддя, що та голка дісталася до тієї булки або у крамаря, або по дорозі від пекаря до крамниці. Тепер пекар пригадав собі: „Боже, таж я саме того дня вигнав зі служби хлопця-ученика, який розносив булки в коші!" Отже покликали хлопця, а той признався, що голку встромив у булку тому, що хотів пімститися на панові-майстрові. Хлопець, тому, що був малолітній, дістав лише напімнення, а пекаря засудили на пятьдесять корон умовної кари, тому, що ручив за свій персонал. Так то маєте примір, яка справедливість є строга й докладна.

Одначе та справа мала ще одну сторону. Я не знаю, чи ми, мущини, такі нещасливі, чи вперті або що: словом, коли вже в тій хемічній лябораторії стали пекти ті пробні булки, вбили собі ті хеміки в голову, що мусять їх пекти добре. Зпочатку були всякі, маловирослі й такі непоказні; та чим дальше пекли, тим вам були ліпші. Потім уже на них сипали мак, сіль і кмін і так вам їх гарно виплітали, що аж любо було глянути. Вкінці ті вчені хвалилися, що таких смачних круженьких і гарно випечених булок, як у хемічній лябораторії, не печуть ніде в усій Празі.

* * *

— Ви це називаєте впертістю, пане Костелецький, — озвався пан Лелек — та я сказав би, що це щось наче спорт: знаєте, таке замилування в стопроцентовім виконанні. Порядний чоловік не робить того задля такого вислід, то навіть не оплатилося би може; радше тому, що то є така гра, таке добровільне напруження. Я пояснив би це вам на однім примірі. Та ви скажете, що це глупота і що воно сюди не належить.

Словом, коли я ще був у наc у конторі й робив ті піврічні рахункові замкнення, траплялося часом, що мені ті числа не погоджувалися: так наприклад раз недоставало нам в касі рівно три сотики. Самособою, я міг би був ті три сотики додати до каси як ніщо, та це не була би чиста гра. Знаєте, з бухгальтерійної точки погляду то було би неспортово, то муситься вишукати, в котрій позиції на яцій є помилка. А я вам скажу, я вже все перед замкненням тішився, що там буде якась така помилка.

Тоді я лишався в конторі малощо не всю ніч, поклав перед себе цілу купу рахункових книг і забирався до праці. То було цікаве: я ті колюмни чисел не брав як цифри, а як рісу, по тих цифрах угору, начеб то була стрімка скеля; або що по них злізу, наче по драбині до шахти. Часом мені здавалося, що я мисливець, який продирається крізь молодняк цифер, щоби попасти на гарне, полохливе звіря. То були ті три сотики. Або я мав враження, що я детектив і чигаю в темряві за углом. Тисячі фігур минає мене, та я чекаю, аж зловлю за обшивку того кишенькового злодія, того вбивника, тую бухгальтерійну помилку. Часом мені здавалося, що сиджу на березі ріки з вудкою, ловлю рибу. Нараз шарпну прутом і вже маю тебе, ти ледащо! Та найбільше воно виглядало, начеб я був ловцем і повз зарошеним чагарником то вгору то вниз. Я відчував таку радість із тих рухів і сили, таку дивну свободу й напруження, наче переживав якусь пригоду. Я вам зумів цілі ночі видержати в погоні за тими трома сотиками. Коли ж я їх зловив, то я не думав, що це лише бідні три сотики; це був трофей і я йшов спати як побідник, одушевлений, аж диво, що не вліз у ліжко в черевиках. І це все.

(З чеського переклав **М. Н.**)

*) Корродувати (латинське слово) висти вигристи.

Учитель: Кого називаємо довжником?

Ученик: Того, хто винен комусь гроші.

Учитель: Добре. А хто це віритель?

Ученик: Це той чоловік, який вірить, що колись дістане гроші.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Український День.

З нагоди приїзду делегата Української Військової Організації, добр. М. Мельничука, до Филаделфії, Організація Державного Відродження України, від. ч. 12 влаштовує в Филаделфії, Український День у неділю, 18. вересня ц. р.

До участи запрошено всі національні Товариства і Братства з Филаделфії. Богато з них вже зголосили, що ухвалено на їх мітінгах взяти участь в Українськім Дні.

В американськім морі українське життя цілком розпливається, так, що на його слід дуже трудно попасти. Тому дуже конечним є для Українців час від часу громадно виступати в одному збірному пункті, щоб і собі показати і перед чужими заманіфестувати свою зорганізовану силу й організаційну здібність. Бо що з того, що ми хвалимось великим числом, а ніколи ніхто того числа не бачить? Український День буде власне тою нагодою, щоби показати свою чисельність і організаційну силу. Тому обовязком всіх тих Українців, що не хочуть забувати про свою національну окремішність в Америці, взяти участь в Українськім Дні.

Попри филаделфійські Товариства запрошено і всі околичні Товариства і Громади, як Честер, Вілмінґтон, Кемден, Бриджпорт, Фініксвіл, Котсвіл, Мілвіл і інші.

Дуже важним є, щоби всі товариства прийшли із своїми прапорами і відзнаками. Бо Український День се тесаме, що здвиг українських організацій в Рідним Краю.

Тому всі на здвиг!

До програми Українського Дня входить дуже богато цікавих точок. Одною з цікавших буде **конкурс околичних українських хорів.** Дотепер зголосились до контесту такі хори: хор ім. Лисенка з Честер, український хор з Трентону і хор ім. Ол. Кошиця з Филаделфії. Зачуваємо, що і хор ім. Лисенка з Вілмінґтону також прибуде. Як ще є які хори в околиці Филаделфії, про котрі ми не знаємо, а хотілиб взяти участь в Ураінськім Дні, то просимо зголоситись на адресу дірігента злучених хорів:

п. Григорія Павловського, 819 Taylor St., Philadelphia, Pa., а п. Павловський уділить усяких інформацій щодо контесту.

Сподіваємося, що діти Школи Українського Народного Дому з Честер виступлять із вправами.

Дальше буде **грандіозний виступ до 200 соток танцюристів Василя Авраменка** під проводом Тараса Рибачка. Всі ті танцюристи з околиці Филаделфії, що хотілиб взяти участь у виступі танців, нехай звернуться на адресу:

Taras Rybachok, 756 N. 22 St., Philadelphia, Pa.

А вже нема сумніву, що всі филаделфійські танцюристи, що покінчили курси танків Авраменка, обовязково возьмуть учать у виступі. Проф. П. Дубас візьме участь із своєю оркестрою.

Найважнішою точкою програми буде **промова делегата УВО.**

Взагалі із приготовань, які робиться, Український День в Филаделфії заповідается величаво.

А щоби часом дощ не пошкодив, то замовлено галю Українських Горожан на Френклин вул., бо Український День відбудеться на фармі української прав. церкви на Чеснот Гіл. Початок у годині 2-гій пополудни. Тому треба бути на фармі найдальше до пів до другої.

Всі на здвиг!

Організація Державного Відродження України в Филаделфії.

—o—

КРОМПТОН, Р. АЙ.

Новий публичний виступ наших танцюристів.

Молоде Товариство Танцюристів у Кромптон виступить спільно з Кромптонською Бандою на публичнім концерті, якикй відбудеться дня 1. вересня б. р. на самій середині Кромптону, на подвірю публичної бібліотеки.

Кождого року ота Банда дає 9 публичних концертів. На останній концерт Банда наймає співаків, або й цілі хори. На цей рік Банда запросила до виступу українських танцюристів. Це буде перший український концертовий виступ під голим небом. Вступ на концерт безплатний. На тім концерті можна надіятися до 5,000 публики. Хто з Українців в околиці має автомобіль, буде міг скористати з цеї нагоди і бути на свіжім воздусі й послухати доброї музики та налюбуватися нашими танками.

Концерт зачнеться в годині 8.15 вечером. Як би дощ перешкодив, то такий концерт відбудеться в четвер, дня 8. вересня.

В. Федорович.

OUTING HELD BY UKRAINIAN DANCING CLASS AT CAMP GANNET.

Crompton Society Visits Sharon, Mass., for Its Field Day.

The annual outing of the Ukrainian Dancing Class, of Crompton, was held yesterday at Camp Gannet, Sharon, Mass., Dancing classes from Boston, Woonsocket, Providence and Crompton held a joint field day with more than 3000 in attendance.

The Crompton class, represented by Marion Diachun and Peter Censenchuk, captured the prize in the National Ukrainian dance contest. The Misses Olga Mode and Marion Diachun carried off the honors in the swimming contest. Luncheon was served after the completion of the sporting events.

Members of the Crompton class left the village at noon, and returned late last night. One of the cars in which the trip was made refused to start when the time came for departure, so blankets were tied together and used as a tow rope, and the car towed from Sharon to Crompton.

(Pawtuxet Valley Daily Times, West Warwick, R. I., August 22, 1932).

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов Запорожська Січ відд. 342. повідомляе всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членкинь, що місячний мітінг відбудеться в неділю дня 28-го серпня в годині 2-ій пополудни в гали Церковній при Рузевелт Евені. Пригадується всім довгуючим членам щоби сповнили свій довг, бо сего місяця в Серпни будуть суспендовані, бо відділова Каса вже більше не може платити бо єст вичерпана. Пригадується тим членам котрі мають діти дорослі щоби сего місяця вписали їх до старших членів на нові роди з котрих будуть мати користь так якби свої центи складали до банку але іще ліпше, бо в У. Н. Союзі ніколи вам не пропаде. Так само котрі члени мають малі діти щоби вписали до Молодечого Департменту У. Н. Союза. М. Дмитрів пред., Й. Клебан, кас., І. Маркович, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Анна Мерва, членица Українського Тов. Січ, від. 282 У. Н. Союза в Сиракюз, Н. Й., померла дня 24. вересня ц. р. Покійна родилася дня 18. грудня 1891 р. в Котузові, п. Підгайці, Голичина. Вступила до Товариства і до Союза дня 18. червня 1923 р. Оставила мужа Михайла і двоє малолітних дітей.

Земля най буде їй пером.

М. Малімон, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Товариство Запорозька Січ, відділ 317 У. Н. Союза, вислало через Обеднання на визвольну боротьбу 5 долярів.

М. Дидик секретар.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

На визвольну боротьбу.

Стрілецький Гурток число 8 вислав на визвольну боротьбу 7 долярів.

Секретар Гуртка.

—o—

МЕК АДУ, ПА.

На Рідну Школу.

Громадянин В. Романків переслав через Обеднання пожертву на Рідну Школу в сумі 5 долярів.

—o—

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ.

На визвольну боротьбу.

Товариство імени Юліяна Головінського, відділ 16 ОДВУ, переслав через Обеднання 25 долярів на боеву акцію.

Іван Паньків, секретар.

—o—

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

Народний податок.

Братство св. Івана Хрестителя, від. 270 УНС, вислало до Обеднання Народний податок в сумі 23 доляри.

Н. Пігура.

—o—

СИРАКЮЗ, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Українсько - Американський Горожанський Клюб вислав з власної каси, згідно з ухвалою зборів, 5 долярів на Визвольну Боротьбу. Гроші вислано до Краю через Обеднання.

І. Каменюк, секретар.

— Чи ти забобонний?

— Як можеш мене підозрівати в чомусь подібному?

— І не боїшся тринацятки?

— Ні трохи!

— То добре, позич мені тринацять долярів, бо рівно тринацять потребую.

Між прошаками.

І. прошак (до товариша по званні): Ну, щож старий, як тобі живеться?

ІІ. прошак: Маю клопіт із сином. Я рад би вивчити його на поряного прошака, а він сліпого не хоче вдавати, а на епілептика то має замало темпераменту.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(35)

Copyright, 1930, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Через ліс ішла поважна постать величезної малпи. Видно було, що малпа почувала себе тут паном і тому йшла, не ховаючись і не пригинаючись у кущах. Тарзан пізнав, що вона з породи горилів Болгані, але ця була дуже велика й сильна. Ішла вона твердою ходою, а шелест від її кожного кроку далеко розлягався лісом. Чим ближче вона наближалася до Тарзана, тим більше він дивувався її виглядом, незвичайним для малп.

—o—

Малпа була підперезана паском, що зпереду звисав широким пасмом майже до землі. На руках були якісь дивні бранзолетки, а все було прикрашене золотом та такими дорогоцінними каменями, що Джан Клейтон, лорд Грейсток, дивувався їм. Навіть в Опарі не було таких цінних каменів, як на цій малпі. „Що за диво — думав Тарзан — що ця малпа прикрашує себе? Невже вона сама додумалася до цього?!

Тарзан бачив, як малпа недалеко біля дерева повернулась до селища дикунів. Вона підійшла до тину й голосно щось викрикнула. Розчинилися ворота, яких досі Тарзан не бачив, і поважна постать малпи опинилася в селищі. З покорою й зі страхом стрінули малпу мущини, а жінки та діти в страху поховалися по своїх курінях. Малпа підійшла до тих дерев, на яких висіли „дзвони" з високого та видовбаного дерева. Це було місце збору.

Прийшов, як видно, ватажок людського табору. „Де вона? Я прийшов за жінкою?" — говорила голосно малпа. Тарзан розумів цю мову, бо це була мова великих малп. На це ватажок відповів: „Ми вже дали цього місяця одну молоду жінку для вашого пана. Тепер нехай він бере з іншого селища!" „Годі!" — закричала роздратована малпа. „Ти маєш робити те, що накаже нума з племени Болгані! Я говорю в його імени!" Ватажок почав збирати сюди жінок та дітей.